

Schmehl Júlia

A különböző fejlesztési területekre
irányuló gyakorló foglalkozások céljai,
feladatai, módjai, lehetőségei

A követelménymodul megnevezése:

Munkavállalással és a vállalkozással kapcsolatos gazdasági és jogi ismeretek

A követelménymodul száma: 1284-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-024-50

A KÜLÖNBÖZŐ FEJLESZTÉSI TERÜLETEKRE IRÁNYULÓ GYAKORLÓ FOGLALKOZÁSOK CÉLJAI, FELADATAI, MÓDJAI, LEHETŐSÉGEI

A különböző emberi funkciók, készségek és képességek kialakítására és fejlesztésére a történelem során sokféle módszert és eljárást alkalmaztak még a pedagógia, majd a pszichológia tudománnyá válása előtt is. A tapasztalatok az emberiséggel együtt fejlődtek, majd a különböző társadalmakban, később a társadalmi osztályokban más-más módszer alakult ki, és más képességek fejlesztése, más tudás továbbadása vált fontossá. Az intézményes nevelés során megindult a pedagógia és a pszichológia tudományának fejlődése, s a megszülető elméletek, felfedezések, kísérletek tanulságai egyre hatékonyabb fejlesztési eljárásokat, gyakorlási lehetőségeket tárnak fel. Fontos, hogy figyelemmel kísérjük az új elméleteket és módszereket, a környezetünk mindennapi és különleges lehetőségeit is felhasználjuk a gyógypedagógiai fejlesztésre.

Soha ne felejtsük el: a fejlesztés forrása és lehetősége mi magunk vagyunk, a gyermeket körülvevő felnőttek: míg az ép gyermek magától képes felfedezni a fejlődés lehetőségeit, a fogyatékos gyermeket legtöbbször erre készíteni, néha kényszeríteni – motiválni kell, megmutatni a fejlődés lépéseit, és az egyes helyzeteket addig gyakorolni, míg a következő fázisra alkalmassá nem válik.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ma már Magyarországon is egyre terjedőben van az állatasszisztált terápia, amely azon a felismerésen alapul, hogy az állatok jelenléte, a közvetlen kapcsolat, a kölcsönös elfogadás és a kedves lények által generált motiváció a fejlesztendő területek széles skáláján inspirálja a gyermekek fejlődését.

Olvassa el a Magyar Lovasterápiás Szövetség ismertetését a gyógypedagógiai lovaglásról¹:

A GYÓGYPEDAGÓGIAI LOVAGLÁS ÉS VOLTIZSÁLÁS²

¹ http://www.lovasterapia.hu/fooldal/gyogypedagogiai_lovaglas/

²A lovastorna vagy voltizsálás a ló hátán végrehajtott sportszerű tornagyakorlatokat és a gyakorlatokhoz tartozó fel- és leugrásokat jelenti.

A gyógypedagógiai lovaglás és voltizsálás célja, feladata, és alapelvei

A gyógypedagógiai lovaglás és voltizsálás célja a tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, autista, részképesség-problémákkal küzdő, látás-, és hallássérült, /esetenként mozgássérült/, magatartászavaros, hyperaktív, valamint beszédproblémákkal küzdő, esetleg inadaptált gyerekek és fiatalok fogyatékoság-specifikus fejlesztése egyénileg, vagy csoportosan a ló, a lovaglás, a lovardai tevékenységek és környezet által.

Általános célként megfogalmazhatjuk, hogy a fogyatékos, sérült, akadályozott emberek számára is nyitottá kell tenni az emberi élet hozzáférhető területeit, hogy minden lehetőséget felhasználva aktív résztvevői lehessenek a társadalom életének. Emellett számukra egy speciális integrálódási alkalmat is teremt a lovasterápia, hiszen ez kapcsolódik a lovaglás eddig meglévő és működő rendszeréhez is. A lovaglási helyzetek összetettsége rendkívüli és hatékony lehetőségeket teremt a különböző fogyatékoságokkal rendelkező emberek fejlesztése számára.

1. ábra. Lovasterápia³

Konkrét célok, feladatok:

- A megelőzés, a gyógyítás, a képességfejlesztés, a nevelés, valamint az életminőség javítása
- A fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentése, kompenzációja
- A sérült, vagy nem megfelelően fejlett pszichés funkciók /érezékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás/ fejlesztése

^{3 3} http://pctrs.network.hu/clubblogpicture/2/9/_/29816_282237295_big.jpg (2010. szeptember 12.)

**A KÜLÖNBÖZŐ FEJLESZTÉSI TERÜLETEKRE IRÁNYULÓ GYAKORLÓ FOGLAKOZÁSOK CÉLJAI,
FELADATAI, MÓDJAI, LEHETŐSÉGEI**

- Motoros funkciók fejlesztése: nagy mozgások, finommozgások koordinációja, helytelen mozgások korrekciója, adekvát mozgások kialakítása, tartási hibák csökkentése, egyensúlyérzék, ütem- ritmusérzék fejlesztése
- Az érzelmi-, akaratí élet, a viselkedés, a magatartás, a cselekvés pozitív irányú befolyásolása
- A szocializáció elősegítése, a társadalomba való beilleszkedés hatékonyabbá tétele
- Az állattal, a társakkal, a környezettel való kapcsolatteremtés képességének fejlesztése
- A kommunikációs készségek fejlesztése
- Szenzoros integráció tréningje
- A testtudat és a térérzékelés fejlesztése
- A tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Önállóságra való nevelés
- Fegyelem, kitartás, céltudatosság, felelősségérzet, a kötelességtudat kialakítása
- A bátorság, a gyorsaság, az ügyesség, az erőnlét növelése
- Segítségadás, önzetlenség, a szeretet, a tapintat megtapasztalása
- Sikerélmények elérése, örömszerzés
- A szabadidő kellemes és hasznos eltöltése
- Új ismeretek szerzése a lóról, a ló környezetéről, életmódjáról, gondozási körülményeiről
- Személyiség fejlesztése, önmagunk megismerése

A gyógypedagógiai lovaglás és voltizsálás számos olyan elemet tartalmaz, mely lehetővé teszi a sérült lovasok komplex fejlesztését egy olyan területen, ahol a ló nem eszköz, hanem egy aktív cselekvő társ.

1. feladat

A fenti szöveg figyelmes olvasása után válaszoljon az alábbi kérdésekre! Válaszát írja a kijelölt helyre!

- Mely fogyatékoságok esetén ajánlják a lovasterápiát?

A KÜLÖNBÖZŐ FEJLESZTÉSI TERÜLETEKRE IRÁNYULÓ GYAKORLÓ FOGLAKOZÁSOK CÉLJAI,
FELADATAI, MÓDJAI, LEHETŐSÉGEI

- Milyen célokat, feladatokat valósíthat meg a gyógypedagógiai lovaglás a fogyatékos személyek fejlesztésében?

MUNKANYELV

Kiegészítő anyag: ha többet szeretne megtudni a lovasterápiáról, keresse fel a Magyar Lovasterápia Szövetség honlapját:

http://www.lovasterapia.hu/fooldal/gyogypedagogiai_lovaglas/

2. ábra. A delfin-terápia jótékony hatásait már régen vizsgálják a tengerparti országokban⁴

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. A szakmai irányítás

A különböző terápiákat természetesen csak kiképzett szakemberek végezhetik, ugyanúgy, mint a fejlesztő foglalkozásokat, és gyógypedagógiai tanári vagy terapeuta alapképzettség szükséges mindegyikhez. A speciális terápiák esetében, ha a terapeutának nincs szakirányú gyógypedagógiai végzettsége, akkor gyógypedagógus közreműködése szükséges a terápiák során.

Az asszisztensnek minden esetben a gyógypedagógus és/vagy a terapeuta segítése a feladata. Ha megismeri az adott gyermeket vagy személyt, és kellő gyakorlottságot szerez a fejlesztés alkalmazott típusában, gyakorló feladatok végzése, és az ezekhez használt eszközök készítése is a feladata lehet.

A gyakorló feladatok összeállításában és a gyakorlatok végzésében minden esetben konzultálnia kell a gyógypedagógussal, vagy a fejlesztő teammel.

2. A gyakorló foglalkozások általános területei és célja

A sajátos nevelési igényű gyermekek intézményeiben a gyakorló foglalkozásokat általában a következő területeken végzik a gyógypedagógiai asszisztensek:

1. A fogyatékból adódó speciális rehabilitációs, rehabilitációs feladatok
2. Az önkiszolgálást, önálló életvitelt segítő gyakorlatok
3. A tanulási képességet fejlesztő gyakorlatok

A három területen gyakran átfedés tapasztalható: hiszen minden gyakorlás, fejlesztés, nevelés és oktatás végső célja a társadalmi beilleszkedés, amely magában foglalja:

⁴ <http://www.noilapozo.hu/kepek/cikkkep/1238674554cikk04.jpg> (2010. szeptember 12.)

- A sérült funkciók kompenzálását
- Az elérhető műveltségtartalmak és kompetenciák elsajátítását
- Az adott életkorhoz, valamint a sérülés természetéhez és súlyosságához képest az önállóság, később az önálló életvitelre való képesség kialakítását

3. A gyakorló foglalkozások előkészítése és levezetése

Gyakorló foglalkozásokat a gyógypedagógiai asszisztensek általában kis csoportban (2-4 fő) vagy egyénileg végeznek. A fejlesztő (gyakorló) foglalkozásoknak van egy íve, amelyet a foglalkozások előtt célszerű megtervezni:

1. Bevezetés, ráhangolás, motiváció felkeltése
2. A foglalkozás anyagának változatos gyakorlása, a már ismert és sikeres könnyebb feladatoktól mindig a következő fejlődési zónát megcélzó nehezebb, de még elvégezhető gyakorlatokig
3. Az elért szint rögzítése: fizikai szinten és a lehetőségekhez képest tudatosan: mentálisan, verbálisan, és érzelmileg is megerősítve, mindig a sikerélményre törekedve, közös öröm kifejezése az elért eredmények miatt
4. Levezető gyakorlatok, játék, jutalom

3. ábra. A gyakorló foglalkozások akkor sikeresek, ha a gyerekektől nagy erőfeszítést igényel a végrehajtásuk, de ha a foglalkozásokat örömmel zárjuk, a teljesítményhez pozitív érzelmek kapcsolódnak⁵

Leggyakoribb eset a konkrét élethelyzetbe illesztett gyakorlás, amikor valamely hétköznapi tevékenység során alkalmazzák a fejlesztő foglalkozások és terápiák során tanultakat. Nagyon fontos, hogy a kialakított készségek, funkciók alkalmazását a valós élethelyzetekben is mindig megköveteljük, így hatékonyabbá tegyük a fejlesztésbe kölcsönösen befektetett időt és energiát.

⁵ <http://blogol.hu/pikz/oldal3/smileys.jpg> (2010. szeptember 12.)

4. A gyakorló foglalkozások általános elvei

A csoport összeállításánál figyelembe kell venni, hogy csak annyi és olyan gyermek, személy legyen a csoportban, hogy a gyakorlatvezető stabilan kézben tudja tartani az irányítást, szükség esetén tudjon személyes segítséget nyújtani.

A gyakorlatvezető attitűdje legyen megengedő, a következetesség mellett engedjen teret a gyermekek akaratának, ötleteinek, kreativitásának, nyújtson választási lehetőséget.

A hangulat legyen bensőséges, a gyakorlatvezető a gyerekek között mozogjon, állandóan kész legyen a segítségnyújtásra, személyre, teljesítményre szóló dicséretre.

Jó, ha rendszeresség van a foglalkozásokban, napirend/hetirend szerinti időben, megszokott helyen, állandó társasággal, sajátos "rítusokkal" szerveződnek, a foglalkozásokon mindenkinek saját helye van.

A helyiségben a berendezés legyen célszerű (nem tanteremszerű), az eszközök legyenek kéznél, vagy előkészítve, de ne vonják el a figyelmet.

A foglalkozások tervezettek legyenek, de rugalmasan alkalmazkodjanak a résztvevők aktuális állapotához, ha kell, reflektáljanak a napi történésekre: a kimondott kérdésekre éppúgy, mint a rejtett feszültségekre, a résztvevők aktuális állapotára.

A foglalkozás anyagában – bármi is legyen az – a játékos, örömteli foglalkozások váltsák a komoly erőfeszítést igénylő gyakorlatokat, de mindig könnyebb, sikeres és örömteli levezetésekkel záruljon a közösen eltöltött idő.

5. A gyakorló foglalkozások specialitásai fogyatékosági csoportok szerint

Magától értetődő, hogy a mozgássérült embereknél a meglévő mozgáslehetőségek fejlesztése, az ép funkciókra való támaszkodás, a szükséges segédeszközök használatának gyakorlása a fő feladat.

Az érzékszervi fogyatékoság esetén tekintetbe kell venni a sérülés fokát, hiszen addig, míg a súlyosan látásfogyatékos személyeknél a nem látó életmódra való felkészítés fontos része a tájékozódás sajátos lehetőségeinek, vagy pl. Braille olvasás, írás begyakorlása, addig a gyengénlátók esetén a meglévő látás felhasználását, a segítő eszközök használatát, és a látásteljesítmény javítása érdekében optimális körülmények megteremtését kell begyakoroltatnunk a látássérült személyekkel.

Ugyanígy a súlyos hallássérült embereket a nem halló életmódra, a környezet egyéb jelzéseinek figyelembevételére, a szájról olvasás mellett adott esetben a jelbeszéd használatára, míg nagyothalló társaikat a meglévő hallás felhasználására, a hallókészülék használatára, a szájról olvasásra, a helyes hangképzésre, hangszín és hanglejtés alkalmazására kell megtanítanunk és ezt begyakoroltatnunk.

Az értelmi fogyatékoság súlyossága szerint is változó a különféle funkciók gyakorlásának jelentősége: hiszen míg az enyhe fokban sérülteket a normál életvitelhez közeli állapotba akarjuk eljuttatni, elsősorban a kognitív funkciók fejlesztésével és az adott szint begyakorlásával, addig középsúlyos társaiknál leginkább a társadalmi funkciók, az egyszerű munkatevékenységek és az önkiszolgálás gyakorlása a hangsúlyos.

A súlyos, halmozottan fogyatékos személyek esetén az egyszerű kommunikációs formák, a szükségletek jelzése, az állapotukhoz mért egyszerű tevékenységek gyakorlása a feladat.

Az autizmus különböző megjelenési formái és a csatlakozó fogyatékoságok, illetve személyiségjegyek szintén meghatározzák a gyakorlás területeit, formáit és feladatait. Általánosan elmondhatjuk, hogy úgy a fejlesztés, mint a gyakorlás általános feladata a kommunikáció fejlesztése: vagy a beszéd alkalmazásának és értésének különböző helyzetekben való gyakorlása, vagy az alternatív és augmentatív kommunikáció eszközeinek és eljárásainak alkalmazása. Hasonlóan fontos a szocializáció, az emberi viszonyok, kapcsolatok és érzelmek megértésének, értelmezésének, a kialakított szabályoknak a gyakorlása, a kismértékben változó helyzetekben való alkalmazása.

4. ábra. A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek gyakran nem képesek beszélni: az ő kommunikációjukat is hatékonyan segítik az alternatív módszerek⁶

6. A fejlesztés általános területei, céljai, feladatai, gyakorlattípusok

A készségek, képességek területén célunk mindig egy magasabb szervezetségi szint elérése. Ide tartozik a mozgásfejlesztés is, amely kihat a gyermek fejlődésének egészére: a mozgás az egész idegrendszert stimulálja, ezért is nagyon fontos a problémás gyermekek korai fejlesztése.

⁶ <http://www.napsugarkozpont.hu/galeria/kfk415.jpg> (2010. szeptember 10.)

3. feladat

Keressen az Interneten vagy a szakirodalomban leírást a következő mozgásterápiákról, és lényeges elemeiket írja a kijelölt helyre!

HRG: _____

TSMT: _____

DSGM: _____

AYRES: _____

A pszichikus funkciók fejlesztése a működés biztonságára, a tartományok kiterjesztésére, az egyes működések összekapcsolásának segítésére irányul: egy – egy műveletet minél gyakrabban végez el a gyermek, annál nagyobb a bevéődés esélye, az automatikus válaszok létrejötte, a válaszadási idő lerövidülése.

Fejlesztendő pszichikus funkciók⁷:

- Érzékelés
- Észlelés
- Figyelem
- Emlékezet

⁷ Dr. Janza Károlyné: Officina Bona Tanterv család Tantervi koncepció Fővárosi pedagógiai Intézet, Koncept – H Könyvkiadó

- Képzelet
- Gondolkodás
- Érzelmi élet
- Akarati élet
- Szociabilitás
- Cselekvés
- Viselkedés, magatartás
- Attitűdök stb.

Fejlesztendő gondolkodási műveletek:

- Összehasonlítás
- Megkülönböztetés
- Azonosítás
- Csoportosítás (válogatás, párosítás stb.)
- Osztályozás (sorképzés, besorolás)
- Összetartozás
- Konkretizálás
- Általánosítás
- Absztrakció
- Analízis
- Szintézis
- Analógia
- Ítéletalkotás
- Következtetés
- Variálás, kombinálás stb.

Fejlesztendő gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, fogalomalkotó, kauzális, logikus, algoritmizált, analógiás, problémamegoldó, taktikai, kreatív, heurisztikus, kritikai, alternatív stb.

A fentiek tréningyszerű fejlesztése is gyakorlatba ágyazott, a mindennapi életből, vagy a tananyag egyes részeiből vett minták alapján lehetséges.

Tipikus asszisztensi feladat a fejlesztések, terápiák során megismert gyakorlatok ismételtetése, illetve a tananyag feldolgozásának enyéniesítése, differenciálása a tanulók aktuálisan adott képességeinek megfelelően.

Lássunk néhány példát⁸!

⁸ <http://www.atliga.eoldal.hu/cikkek/fejleszt-es-koopos-munka/a-kepessegfejleszt-es-celja-es-feladata> (2010. szeptember 10.)

Mozgásfejlesztés – motoros képességek fejlesztése:

- A testvázlat kiépítése, a különböző testhelyzetek tudatos érzékelése, változtatása, a testrészek mozgatása különböző testhelyzetekben, a saját testhez viszonyított irány- és térbeli helyzet felismerése
- Finommozgás fejlesztése, vizuomotoros koordináció kialakítása; nagymozgások lendületes végzése, egyensúlygyakorlatok, ügyességi gyakorlatok
- Mozgások megkülönböztetése (tempó, erősség, ritmus)

Pszichikus funkciók fejlesztése:

- A pontos érzékelés kialakítása, tárgyak, személyek, jelenségek felismerése, megnevezése, felsorolása
- Összehasonlítás személyek, tárgyak, tárgyképek tulajdonságai szerint (szín, alak, forma, nagyság, mozgás, mennyiség). A feltárt lényeges tulajdonság alapján az azonos és megkülönböztető jegyek több szempontú összehasonlítása
- Emlékezet: Személyek, tárgyak, szimbólumok megjegyzése, felsorolása, egymásutánisága, szekvenciák megjegyzése, visszaemlékezés cselekvésre, történésre, tárgyakhoz, személyekhez kapcsolódó tevékenység felidézése
- Figyelem: Egyszerű, majd bonyolultabb utasítások végrehajtása, meghatározott cselekvés elvégzése, gyors reagálás az utasításokra, többféle mozgás, vagy cselekvés végrehajtása egymás után, összpontosítás a feladatra, céltudatos feladatvégzés

A gondolkodás fejlesztése:

- Differenciálás például nagyság, szín, színárnyalat, mozgás szerint (tárgyak, személyek, jelenségek, mennyiségek csoportosítása a jellemző jegyek említésével, megkülönböztetés a minőség és mennyiség alapján, rendezés)
- Az újonnan szerzett és a már meglévő ismeretek között kapcsolat kialakítása
- A lényeges – megegyező és eltérő – jegyek kiemelése, összehasonlítások, eltérések, különbségek megfogalmazása, differenciálása
- A verbális szint megerősítése, gyakorlása feladatokon, műveleteken, feladat- és műveletrendszerben (az általános, a különös, a fölé-, mellérendeltség, egyidejűség, a szempontváltás, a megfelelő gyűjtőfogalomba való besorolás)

A tanulási képességek fejlesztése:

- A szándékos tanulás, az önálló, a meghatározott célra irányuló tanulás kialakítása
- Önálló tanulási módszerek, technikák gyakorlása
- Az önellenőrzés formái
- A koncentráció növelése a tanulás idején – zavaró ingerek kiszűrése, a kudarc, a nehézség leküzdése, újrakezdés, próbálgatás, ismétlés
- Az ismeretek összekapcsolásának képessége

A kommunikációs képességek fejlesztése:

- Az összefüggő beszéd megerősítése, javítása sokféle kommunikációs helyzetben
- Nyelvi készségek kialakítása konkrét tanulási folyamatokban
- A nyelvi megnyilatkozások tartalmi-formai alakítása, információk szóban, írásban
- Szövegelemzés az olvasottak alapján, szövegalkotás szóban, írásban
- Grammatikai gyakorlatok, a helyesírási hibák elemzése, okfeltárás (hiányos szabályismeret, a gyakorlás, automatizáltság hiánya, beszédhiba); az okokra irányuló fejlesztő feladatrendszer

A szociális képességek fejlesztése

- Megfelelő kötődések, viszonyulások kialakítása, szabályok felismerése, értelmezése, betartása, a társas viselkedés formáinak ismerete, gyakorlása, önfegyelem kialakítása
- A kulturális, a fogyatékosok okozta hátrányokból, vagy tapasztalat hiányából eredő viselkedési formák megváltoztatása
- A saját igények kielégítése, mások igényeinek felismerése
- Barátkozás, együttműködés, felelősségvállalás

A konkrét gyakorlatok természetesen nem sorolhatók be csak egyik vagy másik kategóriába! Gondoljunk egy egyszerű gyakorlatra, pl. labdagurítás: ez alapján mozgásfejlesztés, de ha szemben lévő társának gurítja a gyermek a labdát, akkor már elemzi a relációkat (mit jelent a "szemben"), egyben vizuo-motoros koordinációt végez (a szem és a kéz mozgásának összehangolása), egyben szabályt követ, tehát a szocializációja is fejlődik, és ha ez mondókázás közben történik, akkor az emlékezetét, a beszédmozgását is fejlesztjük, s a szókincsét is bővítjük.

A következő feladatok során egy-egy kiemelt terület gyakorlatsorait látja majd. Ezeket kell kiegészíteni 3-3 gyakorlattal. Mindig figyeljen arra, hogy a következő feladat egy kicsit nehezebb vagy más irányú legyen, mint az előzőek!

4. feladat

Folytassa a kijelölt helyen a nagymozgások fejlesztését szolgáló feladatsort!

1. Járás körbe, csengőszóra megállás, 2. lassú futás körbe, sípszóra leguggolás, 3. lassú futás körbe, dobszóra hasonfekvés _____

4. _____

5. _____

6. _____

5. feladat

Folytassa a kijelölt helyen a finommozgások – téri tájékozódás fejlesztését szolgáló feladatsort!

Önkiszolgálás gyakorlása közben: 1. Tedd az asztalra a tányérokat! 2. A tányérok mellé tedd jobbra a kanalakat!

3. Állítsd a tányérok elé a poharakat! _____

4. _____

5. _____

6. _____

6. feladat

Folytassa a kijelölt helyen a finommozgások, kézügyesség, szem-kéz koordináció, térszemlélet, gondolkodás fejlesztését szolgáló gyakorlatok sorát!

Önkiszolgálás gyakorlása közben: 1. Párosítsuk az ugyanolyan zoknikat! 2. Gömbölyítsük össze a párokat! 3. A fehér zoknikat add nekem, a kéküket tedd a fiókba! _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. feladat

Folytassa a kijelölt helyen az emlékezet, szocializáció fejlesztését szolgáló gyakorlatok sorát!

Beszélgetés közben: 1. Kivel játszottál ma? 2. Melyik foglalkozáson? 3. Milyen kedve volt ma Z-nek? _____

4. _____

5. _____

6. _____

8. feladat

Folytassa a kijelölt helyen az összehasonlítást szolgáló gyakorlatok sorát!

Szabadidőben: Nézzétek, Rózsi és Kati majdnem egyformán öltözött fel! 1. Miben hasonlít az öltözékük?

2. Miben különbözik a pólójuk? 3. A zoknijuk is hasonló? Miben hasonló a zoknijuk? _____

4. _____

5. _____

6. _____

9. feladat

Folytassa a kijelölt helyen az artikuláció fejlesztését szolgáló gyakorlatok sorát!

1. Szappanbuborék fújása 2. Ki nyalogatja le leghamarabb a kiskanálról a lekvárt? 3. Szívószállal papírfecnik gyűjtése: egy közepén elhelyezett széles tálkából a gyerekek szívással tudják elvenni a könnyű cetliket, és maguk előtt gyűjtik. _____

4. _____

5. _____

6. _____

10. feladat

Folytassa a kijelölt helyen a vizuális emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok sorát!

Játék: Jól figyeljétek meg Zsófit, mert el fogom varázsolni! Aki kitalálja, mit varázsoltam el rajta, az lesz a következő! 1. Változtatunk valami feltűnőt Zsófi öltözékén, pl. felgyúrjuk a nadrág szárát. Észre kell venni, mi változott. 2. A legközelebbi gyermekén kevésbé feltűnő változást okozunk, pl. megfordítjuk a pólóját. 3. Nagyon kicsi változást teszünk az öltözékén: kigombolunk egy-két gombot. _____

4. _____

5. _____

6. _____

5. ábra. A gyakorlás során a leghatékonyabb, ha a gyakorlatokat személyesen a résztvevőkhöz kötjük. Ha ez nem lehetséges, jó, ha van egy kedvenc figurája a csoportnak, vagy a gyermeknek, akihez érzelmileg kötődnek: a gyakorlatok egy részében ő lehet a főszereplő

11. feladat

Folytassa a kijelölt helyen a tapintás (taktilis érzékelés) fejlesztését szolgáló gyakorlatok sorát!

Játék látássérült gyermekekkel vagy sötétedéskor, áramszünet idején, vagy bekötött szemmel, vagy kendővel letakart tárgyakkal: 1. Találd ki, mi van a Télapó puttonyában? A "puttonyban" lévő különféle tárgyakat próbáljuk felismerni 2. Keresd a párját! Egy tárgyat a gyermek kezébe adunk, a másikat a többi tárgy közül kell kiválasztania 3. Tapintásos dominó _____

4. _____

5. _____

6. _____

12. feladat

Folytassa a kijelölt helyen az írás előkészítését szolgáló gyakorlatok sorát!

Szabadidőben, szabadtéren: 1. Homokozóban: rajzolni, sormintát készíteni pálcikával, kavicsokkal, falevekekkel... 2. Melegben: vizes kézzel, ujjal rajzolni, írni, majd gyorsan kitalálni, mielőtt megszárad, mi volt ott? 3. Rajztáblányi keretbe rizst vagy grízt kell szórni, így készül a rizs/gríztábla. Remekül lehet bele ujjal rajzolni, írni. _____

4. _____

5. _____

6. _____

13. feladat

Találjon egy olyan fejlesztendő területet, amely eddig még nem szerepelt a feladatok között, és a kijelölt helyen építsen fel egy 8 gyakorlatból álló feladatsort!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

Keresztcsatornák fejlesztése

A szakirodalomban találkozhatnak ezzel a kifejezéssel: azt jelenti, hogy több információs csatornán kapott utasítást gondolkodási műveletekkel, majd összehangolt cselekvéssel tud összekötni a gyermek: természetesen a legtöbb megnyilvánulásunk ilyen, ezért is okoz nehézséget, ha valamely csatornák között nem teremődik meg az összhang. Ilyen gyakorlat lehet pl. az állathang, kép, hívókép, betű egyeztetése, de maga az olvasás, írás folyamata a legjobb példa erre. Az összekapcsolt elemeket mindig csak fokozatosan bővítsük!

6. ábra. A motívumok megtalálása mindig feltétele a gyakorlatok, a gyakorlás sikerességének: a gyakorlatvezető részvétele a "játékban" szükséges, de nem elégséges feltétel!⁹

⁹http://4.bp.blogspot.com/_rZTUF7kOugw/SajqizL-MOI/AAAAAAAAAyw/AG1qdxXgTaQ/s400/cipokotes.jpg (2010. szeptember 10.)

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tananyag során nemcsak a gyakorlásról beszélünk, hanem Önnek is módja van gyakorolni a feladatok során. Ön – természetesen az Ön szintjén – ugyanúgy feladatok elé állíttatik, mint a fogyatékos gyermekek, felnőttek, akikkel Ön munkája során találkozik.

Kérem, figyelje meg a saját gondolatait, érzéseit, amelyek az egyes feladatok végzése során keletkeznek. Mit érez/gondol, amikor a feladat túl könnyű? Milyen érzések kerítik hatalmába, amikor túl nehéz? Mit gondol a tananyag írójáról a különböző esetekben? Milyen indulatai támadnak?

Bizonyára került már megoldhatatlannak tűnő feladatok elé. Mit érzett akkor?

Ezekre a reflexiókra azért van szükség, hogy el tudjuk képzelni azoknak a gyermekeknek vagy felnőtteknek az érzéseit és gondolatait, akik fogyatékoságuk vagy valamely akadályoztatásuk miatt nap, mint nap átélnek, hogy lehetetlen feladatok elé állítjuk őket, de az is előfordulhat, hogy túl könnyűnek, megalázónak érzik a kívánt megoldásokat.

Meg kell, hogy értsük az érzelmeiket, indulatukat, gondolatukat, mert csak így tudjuk megtalálni a megfelelő reagálást a különböző esetekre.

A gyakorló foglalkozások, de a mindennapi kapcsolat során is nagyon fontos, hogy megtaláljuk azt a kommunikációs módot, amellyel meg tudja értetni magát a gyermek, azokat a feladatokat, amelyek pont elég kihívást tartalmaznak számára, de még meg tudja csinálni őket. Vagyis lássuk a legközelebbi fejlődési zónát, és megtaláljuk azokat a legkisebb lépéseket, amelyeken keresztül a fogyatékos gyermeket vagy felnőttet el tudjuk vezetni oda.

Természetesen ezt a feladatot sohasem egyedül fogja végezni: gyógypedagógus vagy terapeuta, szerencsés esetben a fejlesztő team fogja Önt segíteni a helyes út megtalálásában.

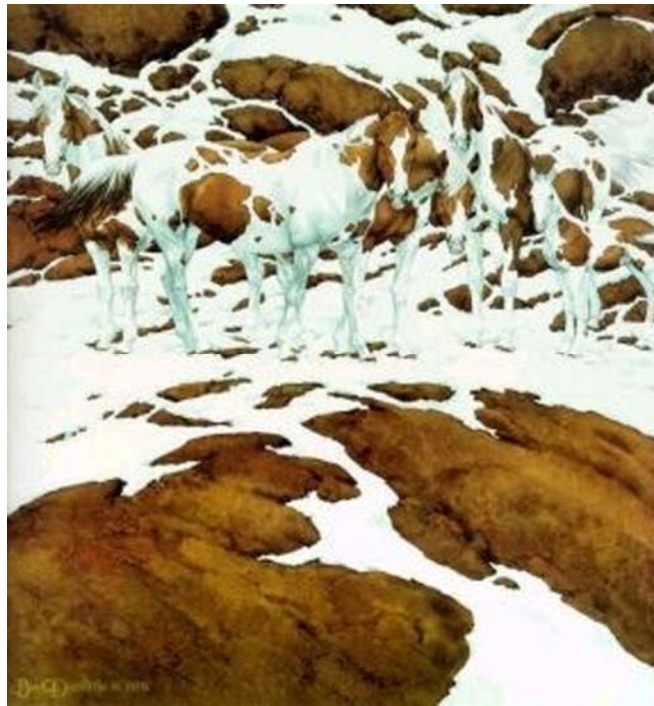
A feladatok során tovább bővítheti ismereteit a megelőzőképp vagy rehabilitációs célból alkalmazott terápiaikról. Az önellenőrző feladatok módot nyújtanak egy direkt reflexióra, és megismertetik Önt az elsajátítási motiváció működésével.

A tananyagban több szakmai kifejezés van, amely meg nem értése bizonyára lehetővé teszi az előzőekben említett önreflexiót. Segít az Ön által készített ismeretlen szavak szótára, amelybe az összegyűjtött kifejezéseknek könnyedén utána nézhet az Interneten, vagy szakmai szótárakban.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Kérem, nézze jól meg a következő képet! Figyelje meg közben saját érzéseit, gondolatait, indulatait! Az érzelmi állapotáról szóló feljegyzéseket írja a kép alatti kijelölt területre!

7. ábra. Hány lovat lát a képen?¹⁰

Hány lovat talált? _____

Feljegyzések: _____

¹⁰ <http://www.gyermeksarok.hupont.hu/37/optikai-csalodas> (2010. szeptember 10.)

2. feladat

Mit gondol, melyik terület fejlesztését szolgálja az előző feladat? Kérem, húzza alá a megfelelő kifejezést! Több helyes válasz is lehet!

- Finommotorika
- Szem-kéz koordináció
- Alak- háttér megkülönböztetés
- Vizuális figyelem
- Feladattudat fejlesztése
- Gondolkodásfejlesztése
- Emlékezet fejlesztése
- Figyelemfejlesztés
- Kitartás, türelem fejlesztése
- Divergens gondolkodás
- Számfogalom fejlesztése

3. feladat

Kérem, olvassa el figyelmesen az idézett részletet!¹¹

" A cél elérhetőségében rejlő kismértékű bizonytalanság az elsajátítási motiváció kulcsfontosságú eleme: elkülöníti az elsajátítási motivációt a kompetenciától és a pusztán célmegvalósítástól, kivitelezéstől (MCCALL 1995). Ha az egyén már nem érez bizonytalanságot a cél megvalósíthatóságában, már nincs mit elsajátítani. Ekkor a motivációt a cél elérésével járó szubjektív nyereség adja. Ha egy adott készség kialakult, már nincs mit elsajátítani benne, és az elsajátítási motiváció abban már nem működik tovább. A járás példájánál maradva, ha a járás készsége már kialakult, akkor már nem a járás további tökéletesítése a cél, hanem a készséget egyéb célokra alárendelve működtetjük. Ugyancsak nem működik az elsajátítási motiváció abban az esetben, ha a megoldandó feladat túl nehéz. Ha a tevékenység során nincs meg az elsajátítás, a kompetenciagyarapodás élménye, akkor az elsajátítási motiváció nem működik tovább. Tehát csak akkor működik, amikor a tevékenység során az elsajátítás érzete fennáll, amikor a feladat, a cél optimális kihívó erővel bír.

A járnivaló tanuló gyerek megszabja magának az elsajátítás ütemét. Mindig csak egy-egy kis változtatást tesz az előző mozgássorhoz képest, és csak fokozatosan mond le a biztonságot jelentő kapaszkodókról.

¹¹ Józsa Krisztián: Az elsajátítási motiváció szerepe a kritériumorientált pedagógiában Új pedagógiai Szemle 2000. október (<http://www.ofi.hu/tudastar/elsajatitasi-motivacio> (2010. szeptember 10.))

MEGOLDÁSOK

1. feladat

- tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, autista, részképesség problémákkal küzdő, látás-, és hallássérült, /esetenként mozgássérült/, magatartászavaros, hyperaktív, valamint beszéd problémákkal küzdő, esetleg inadaptált gyerekek és fiatalok
- fogyatékoság szerinti rehabilitáció, kompenzáció, pszichés funkciók fejlesztése, motoros funkciók fejlesztése, érzelmi, akaratilag élet, magatartás fejlesztése, szocializáció, kommunikáció, szenzoros integráció, tér és időbeli orientáció, önállóság, figyelem...fejlesztése

2. feladat

Pl.: kutya, macska, nyúl, de pl. vietnámi malacokra is létezik kidolgozott terápia (az USA-ban)

3. feladat¹²

HRG: Hydroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika: preventív, regressziós, habilitációs, rehabilitációs terápia, amely langyos (30 Celsius fokos) vállig érő vízben alkalmazható, csoportos (néha egyéni) mozgás tanítás, mozgás fejlesztés.

A módszer és a feladatok rendszeres és kellően intenzív alkalmazásának az idegrendszer kéreg alatti szabályozásának normalizálódására van pozitív hatása. Ezzel párhuzamosan a sikeres viselkedésszervezéshez és a kognitív funkciók végrehajtásához szükséges agykérgi sémák is bejáratódnak, ami a pozitív transzfer-folyamatok kialakulását segíti elő. A mozgás, a figyelem, a szófogadás, a beszéd, a beilleszkedési és gondolkozási folyamatok komplexen megfigyelhető javulása jelzi a H.R.G.-terápia sikerességét és hatékonyságát. A különböző mozgáselemek a vízben könnyebben elvégezhetőek, mint a szárazföldön. Ez kedvezően hat a gyermek motorikus és szenzomotoros képességeire.

DSGM: A DSGM (Dévelny Speciális Manuális Technika) minden eddigi mozgás rehabilitációtól eltérő, új szemléletre épülő rendszer, a mozgáskorrektúra alapvetően új megközelítése. A Dévelny-módszer egy komplex mozgás-rehabilitációs eljárás, mely ajánlott újszülötteknek, csecsemőknek – a terhesség alatt, szülés közben vagy a megszületés után kialakult idegrendszeri kórképek (agyvérzések, ciszták, agykamrai tágulatok stb.) miatt beteggé vált babáknak, valamint gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.

¹² Orszáczky Ildikó: <http://www.csiri-biri.hu/?oldal=1&cikk=52> (2010. szeptember 10.)

Az újszülötteknél kialakult idegrendszeri sérülés az életkor előrehaladtával gátolja az egészséges mozgásfejlődést, test–szerte jelentkező kóros izületi és izomállapotokat okoz, mely torz mozgást eredményez, és ez az életkor előrehaladtával mozgáskorlátozottságot, fogyatékoságot okoz.

A korai kezelések visszaadják a normál mozgást és mozgásfejlődést. Az egyedi eljárás direkt hat az idegrendszerre illetve helyreállítja az izmok és inak kóros állapotát. A Dévény-módszer először megkeresi és helyreállítja az izomzatban és az inakban lévő kóros állapotokat. A helyes mozgás ezen akadályainak elhárítása után megkezdett célzott, aktív mozgás fájdalom–mentesebben és rövidebb idő alatt ad teljesebb gyógyulást. Az oxigénhiányos állapot, amely károsítja a központi idegrendszert, létrejöhet a méhen belül, a szülés alatt és a születés utáni időszakban. A laza, hypoton izomtónusú újszülötteknél legkésőbb 12, feszes, spasztikus izomtónusú gyermekeknél legkésőbb 5 hónapos korig el kell kezdeni a rendszeres kezelést.

TSMT: A tervezett szenzomotoros tréning az Ayres terápia után ajánlott, minél korábbi életkortól. A TSMT terápia feladatsora a nagy és finommozgások fejlesztése során érleli, strukturálja tovább az idegrendszert. A foglalkozás menete kötött, feladatsorokba rendezett, a gyermek fejlődésének megfelelően fokozatosan nehezedik. A mozgásos feladatok segítik az érzékelés, észlelés fejlődését, a testvázlat, a térbeli tájékozódás, a laterálisitás, a dominancia beérését. A feladatsorok javítják a gyermek koncentrációs képességeit, megalapozzák, segítik a figyelem jobb irányíthatóságát, a szerialitást, a ritmusérzék és a motoros kreativitás fejlődését. A mondókákkal, énekekkel kísért feladatvégzés során fejlődik kommunikációjuk és anyanyelvi készségeik.

AYRES: Ez a szenzomotoros integrációs terápia akár 1 napos életkortól is alkalmazható. Feladata a különböző csatornákon beérkező, szervezetünket érő ingerek értelmezése, a jó vagy rossz motoros válasz minél gyorsabb elindítása (pl.: eleséskor automatikusan magam elé teszem a kezemet, felém dőlő tárgy észlelésekor automatikusan magam elé emelem a karjaimat stb.). A terápiában használt eszközök segítségével a terápia célja a nagymozgások fejlesztése, pontosítása, tempójának, ritmusának, irányának egyre tudatosabb kontrolja, a finommotorika, valamint a szem–kéz koordinációjának fejlesztése. Az Ayres terápia felkészíti a gyermeket arra, hogy olyan foglalkozásokon vegyen részt (pl. T.S.M.T. terápia, Alapozó terápia– lásd lejjebb), melyek már kitartó figyelmet, koncentrációt igényelnek. Ajánlott ez a terápia megkésett mozgásfejlődésnél, szülési traumák után, mert ilyenkor a csecsemő valamennyi észlelési és tanulási funkciója megkésve kezd fejlődni.

Az ügyetlen, összerendezetlen mozgású gyermekek sok–sok olyan mozgásformát, eszközt tapasztalnak meg a terápia során, melyek fejlesztik a koordinációt, az egyensúlyt, a figyelmet és a koncentrációt.

4.-12. feladat

Kiegészítés az előzőekben adott minta alapján.

13. feladat

A hallgató saját feladatsorának felépítéséhez felhasználhatja a következő weboldalt:
<http://fejlesztok.hu/segedletek/foglalkozasi-segedletek/100-foglalkozasi-otletek-fejlesztési-teruletek-szerint.html>

1. feladat

Állítólag 10 ló van a képen! Eddigi tapasztalatok szerint ennyit még senki sem talált.

A továbbiakban a hallgató saját reflexióinak megfigyelése és lejegyzése a feladat.

2. feladat

Helyes válaszok:

- Alak- háttér megkülönböztetés
- Vizuális figyelem
- Feladattudat fejlesztése
- Emlékezet fejlesztése
- Figyelemfejlesztés
- Kitartás, türelem fejlesztése

3. feladat

A fogyatékos gyermekben gyakran nincs meg az "elsajátítási motiváció" vagy a kudarcélmények hatására gyakran jelentősen sérül, ezért meg kell keresni azokat a "motivátorokat", amelyekkel ezt kívülről pótolni lehet, és a gyermeket cselekvésre, a környezet és önmaga megismerésére rá lehet bírni.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bozori Gabriella ismertetése: http://www.lovasterapia.hu/fooldal/gyogypedagogiai_lovaglas/

Dr. Janza Károlyné: Officina Bona Tanterv család Tantervi koncepció Fővárosi pedagógiai Intézet, Koncept – H Könyvkiadó

AtLiGa: A képességfejlesztés célja és feladata <http://www.atliga.eoldal.hu/cikkek/fejleszt-es-koopos-munka/a-kepessegfejleszt-es-celja-es-feladata>

Orszáczky Ildikó ismertetése <http://www.csiri-biri.hu/?oldal=1&cikk=52> (2010. szeptember 20.)

Józsa Krisztián: Az elsajátítási motiváció szerepe a kritériumorientált pedagógiában Új pedagógiai Szemle 2000. október (<http://www.ofi.hu/tudastar/elsajatitasi-motivacio> (2010. szeptember 10.)

AJÁNLOTT IRODALOM

Szerkesztette: Nagyné dr. Réz Ilona: A KORAI FEJLESZTÉS-GONDOZÁS ÉS A FEJLESZTŐ FELKÉSZÍTÉS ELMÉLETÉTS GYAKORLATÁT BEMUTATÓ INFORMÁCIÓHORDOZÓK GYŰJTEMÉNYE Gyakorló szakemberek és szülők számára Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Budapest 2001.

Szerkesztette: Nagyné dr. Réz Ilona: EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVEK GYŰJTEMÉNYE Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Budapest 2001.

Taníts meg engem Fejlesztő program beszédjavító óvodák számára Készült: a Bárczi Gusztáv **Hiba! A könyvjelző nem létezik.** Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Logopédiai Óvodájában

A(z) 1284-06 modul 024-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 140 01 0000 00 00	Gyógypedagógiai asszisztens
52 140 01 0000 00 00	Pedagógiai asszisztens

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYELV

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet

1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:

Nagy László főigazgató